ఉచ్చు

పంచాయితీ ఆఫీసు వరండాలో మెత్తని కుర్చీమీద కూర్చున్న వ్యక్తి రామిరెడ్డి అతడు ఆ వూరి సర్పంచ్. అతని కటు వైపూ యిటు వైపూ కుర్చీల మీదా, బెంచీ మీదా, కుర్చున్నవారిలో ఇద్దరు పంచాయితీ బోర్డు మెంబర్లు గాక, మరో ముగ్గురు ఆ వూరి పెద్ద మనుషులనబడే వారు కూడా వున్నారు. వారక్కడ కూర్చొని దాదాపు గంటయింది. వారందరూ ఛాలా అసహనంగా వున్నారు..... కోపంగా వున్నారు.... మాట్లాడితే కరిసేలా వున్నారు.

రామిరెడ్డి దవడలు విచిత్రంగా కదలుతున్నాయి. అతడు కోపంగా వున్నాడనటానికి అదే సాక్ష్యం....ఒకటి మీద ఒకటి వరుసగా సిగరెట్లు కాలుస్తున్నాడు. అలా వరుసగా సిగరెట్లు కాల్చడమంటే అతడు విసుగ్గా ఉన్నట్టు లెక్క. ఎడం ప్రక్కన కుర్చీలో కూచున్న పెద్దారెడ్డి నోటి నిండూ నమిలిన తాంబూలాన్ని కొంత దిగమింగి, "ఈ నా కొడుకుల్ని యాటికి పంపినా యింతే," అని కక్కసించాడు. ఆ పోయిన 'నా కొడుకులు' ఆవూరి వెట్టాడూ. తలరోడూ. పెద్దారెడ్డి ఆవూరి మునసబు. వెట్టినీ, తలారినీ, అతడెప్పుడూ '....నా కొడుకు' లనే సంబోధిస్తుంటాడు. కుడిపక్కన కూచున్న శివరామప్ప జేబులోంచి దగ్గు పొగాకు తీసి యింత నోట్లో వేసుకొని' "ఈ నాయాళ్ళంతా బలిసిపోయినారప్ప! మీరేమన్నా అనండి.

యాటికాటికి కీళ్ళిరగదంతా వుంటేనే మాటలినేది....అన్నాడు బజారువేపు చూస్తూ. ఆ మాటకి రామక్రిష్ణయ్య పళ్ళికిలించి నవ్వాడు.

"ఇంతకూ ఆ కర్రోడు కొంపకాడ వుండాడో లేదో" అనుమానాన్ని వ్యక్తం చేశాడు సుబ్బన్న.

"వానికి నిన్న యియ్యాలప్పుడే చెప్పి పంపినా, రేపు పంచాయితీకి వచ్చి యాసంగతీ చెప్పుకోమని....ముసిలోడైనా బోనీలుగుడు నాకొడుకులే" అన్నాడు, అక్కడ వీరందర్నీ సమావేశ పరచిన వెంకటరెడ్డి.

"అదిగో....రానే వస్తావుండారు....రానీ....రానీ నా కొడుకులు.... యింత సేపట్నుండీ యాడ గాడుదులు కాస్తా వుండారో...."అంటూ లేచి నిలపడ్డాడు పెద్దారెడ్డి.

వెట్టి, తలారి, వారిద్దరి వెనకాల కర్రోడు, కర్రోని పెండ్లాము మల్లక్క, వరండా ముందుకు చేరుకున్నారు.

"ఇంత సేపేం జేస్తావుండార్రా దొంగనా కొడుకుల్లారా....ఈ డుండే మాదిగిండ్ల కాడికి పొయ్యేకి గంట సేపా...."అని గద్దించాడు పెద్దారెడ్డి.

"ఈ ముసిలోడు కొంపకాడుంటే గదా సామీ శేనికాడుండాడని కొల్లా పురిగాడు సెప్తే' అక్కన్నుండి నేరుగా శేనికాటికి పొయ్యినాం" వినయంగానే విన్నవించు కున్నాడు తలారి.

"ఈ పొద్దు పంచాయితీ వుందని చెప్తే శేనికాడేం పనిరా నీకు? నువ్వు చేసిందే బాడ్కావు పనికి నీకోసం మనుషుల్ని గంటల తరబడి పంపల్లా మేము?" అంటూ కర్రోన్ని అరిచాడు వెంకటరెడ్డి.

'లేదు సామీ లేదు. పద్దన్నే ఒగసారి యీటికొచ్చేపొయ్యినా. ఇంగా మీరెవురూ యీటికి రాకపోతే, ఒగసారి శేను తిరిగేసుకొద్దామని...."అంటూ దుప్పటి తీసి నేలమీద గుజ్జుగా వేసుకొని దానిమీద కూచున్నాడు కర్రోడు.

అతని పక్కన అతని భార్య మల్లక్క కూచొని, చేతులు మోకాళ్ళమీద ఆన్చి. వాళ్ళవైపు నిశ్శబ్దంగా చూసింది.

వెట్టినీ, తలారినీ, ఏదో పని పురామాయించి పంపించేశాడు పెద్దారెడ్డి.

రామిరెడ్డి చూపు కర్రోడి మీద పడింది...."ఏం రా కర్రోడా" అని పిలిచాడు. తను అడగబోయే విషయానికి వుపోద్ఘాతంలా రామిరెడ్డి కంటె కర్రోడు నిజానికి పదేళ్ళు వయసులో పెద్దవాడు. రామిరెడ్డి నాయన కూడా "ఒరే కర్రోడా" అని పిలిచేవాడు. ఇప్పుడు ఈయప్ప కూడా అట్లాగే పిలుస్తున్నాడు. కర్రోడు కారు నలుపు. అసలు పేరు నాగన్న. నల్ల నాగన్న చిన్నప్పుడే కర్రోడయ్యాడు. ఓటర్ల లిస్టులో కూడా అతని పేరు కర్రోడే. అసలు కర్రోడికే తన పేరు నాగన్న అని గుర్తులేదు.

కర్రోడి వయసిప్పుడు అరవై దాటుతోంది....వంగిన దబ్బలా వుంటాడు. చినిగిపారేస్తే ఎండిపోయిన నేరేడు పిచ్చిలా వుంటాడు. కాసి పుల్లలకు చెక్కిన వుల్లి గడ్డలా వుంటాడు. చర్మం అతికించిన అస్థి పంజరంలా వుంటాడు. అతని వీపు మీదున్న వెన్నుపూసల్ని యిప్పుడు ఒక్కటి కూడా తప్పుబోకుండా ఖచ్చితంగా లెక్కబెట్టవచ్చు.

కర్రోడు రామిరెడ్డి ముఖంలోకి, యింకా అక్కడ కూచున్న అందరి ముఖాల్లోకి చూశాడు.

"నీ కొడుకు కథ ఏమన్నా తెలిసిందా?" అడిగాడు రామిరెడ్డి.

"అంతలక్కా యిశారిచ్చినా సామీ! యాడ కొల్లబోయినాడో ఏమో....ధర్మారం దగ్గిర రేగాటి పల్లికాక్కాడ పుల్లిగాన్ని పంపిచ్చినా.... వాళ్ళ అక్కయ్య దగ్గిర కేమైనా పొయ్యినాడేమోనని....ఆటికి వురువు రాలేదంట...."అన్నాడు కర్రోడు.

"నీదంతా నాటకం లేవోయ్! లేకపోతే యిన్నాళ్లయింది నీ కొడుకు నీకు తెలీకుండా యాటికి పొయ్యింటాడు...." అన్నాడు సుబ్బన్న తానొక బీడీ వెలిగించుకొని, ఒక బీడీని అగ్గిపెట్టెనూ కర్రోని ముందుకు విసిరేస్తూ.

"ఒట్టు నాయన్నా....నా కంత పానంమింది కేమొచ్చింది" అని. తన ముందు పడ్డ బీడీని తొర్రినోట్లో పెట్టుకొని, చాలా నిదానంగా అగ్గిపెట్టెలోంచి పుల్ల తీసి వెలిగించుకున్నాడు.

"వాడేపొద్దూ సెప్పకుండా వూరిడిసి నోడు గాదు....యాడేడ యేమవత్తులు పడతండాడో అని మేము "కుయ్యో....మొర్రో...." అనుకుంటాంటే మీ కత మీది....మా పిల్లోని బాదలో మేముంటే మీరిట్లంటే ఎట్లయ్యా" అంది మల్లక్క—

"నీ కొడుకు బాద నువ్వు సెప్తుకుంటే, యివతల యెంగట్రెడ్డి సంగతి యేం సేయల్లనుకుండావ్! ఏదో మంచి పిల్లోడు, పనీ పాటా బాగా సేస్తాడని గదా జీతానికి పెట్టుకొని ఐదు నూర్లు ముంచుగానే యిచ్చింది. వాడింగా పన్లోకి సేరి నెలగూడా దాటకుండానే గుమ్మకొని పోతే యిక్కడ పనెట్ల జరగల్ల....మీ కిదేమన్నా పట్టిందా వూరికే నా కొడుకో నా కొడుకో అంటే సరిపాయనా...."అన్నాడు శివరామప్ప.

"నువ్వు సెప్పింది రైటే సామీ? వాడు జరమొచ్చి రెండ్రోజులు పల్లుకుంటే మూడోనాడు సింతసెట్టు కింద పండుకున్నోన్ని యాటికి పడితే యాటికి ఈయప్ప, యంగట్రెడ్డి యెగిచ్చి యెగిచ్చి తంతే, వాడు కొంపకూ్కడా రాకుండా అదే పోత— జరం మీద అన్ని దెబ్బలు పడితే వాడు మాత్రం తట్టుకుంటాడా! ఆ పొద్దుటున్నుంటీ ఇది వాగటే ఏడుపు.... యాడ పొయినాడో, యెట్లుండాడో అని--బందుగుల వూర్లన్నీ యెతికిచ్చినాము- దీంట్లో మా తప్పేమన్నా వుందా నాయన్నా-ఈయప్ప కొట్టకుండా

వుంటే మావాడు వూరిడిసేవాడేనా! వానికేమన్నా అయ్యుంటే యా దేవున్తో చెప్పుకోవల్ల...." అంటుండగా కర్రోని కంఠం వణికింది. కళ్ళ మీద నీటిపొర కమ్ముకుంది. మణికట్టుతో కళ్ళను తుడుచుకున్నాడు.

"వోయబ్బ యీ మాత్రం కొడుకింకెవుడికన్నా వుండాడా.... పన్జెయ్య కుండా సెట్టుకింద పండుకుంటే రెండేట్లు యేసిందానికే యిట్లయితే వూర్లో యింక రైతులు సేద్యాలు సేసుకున్నట్టే...." అన్నాడు చేతులూపుతూ వెంకటరెడ్డి.

"నువ్వట్టే సెప్పుతావు సామీ! ఆడ సూసినోల్లంతా "అయ్యో - పాపం" అన్నోళ్లే! యీడ్చి యీడ్చి కొట్టినావంటనే - మల్లా యీడ సూత్తే యిట్లంటావ్.... కడగట్టోడు.... మొన్న సంకురాత్తిరికి వానికి పదారు దాటినాయి.... విది లేక వాన్ని జీతానికి పెడితే ఇట్ల సేసేదా సామీ...." అంటూ చీదటం మొదలు పెట్టింది మల్లక్క—

"అయిందేదో అయింది-దానికంతా యీడ రామాయనం బెట్టుకుంటే తెల్లారినట్టే - జరిగేదేదో సూడండి-" అన్నాడు రామక్రిష్ణయ్య.

"ఇంగా జరిగేది యేంది సూడల్ల సామీ!- పెండ్లి కెదిగిన కొడుకు కండ్లకు కనబడకుండ పొయ్యినంక - పెద్దోల్లు మీరన్నా నాలుగూర్లు యెతికిచ్చేటట్టు సూడండి. మా పెద్దోనికి వాని సంసారం యావ దప్ప యింగోటి పట్టదు. వాన్ని నమ్ముకొని శేనంతా కట్టపడి సేద్యం శేసు కున్నాము - రేపు రెండు సినుకులు బడితే యింట్లో వుండే రొావన్ని శెనిగిత్తనాలు యిత్తుకోవల్ల-" చెప్పుకు పోతున్నాడు కర్రోడు.

"ఓరె కర్రోడా! వెంగ్రరెడ్డి యవ్వారం పరిష్కారం సేద్దామని పంచాయితి కొస్తే కష్టసుఖాలు చూడమంటావేమిరా! మీ మాదిగి

నాయాల్లకు కాసింత పట్టాభూమి చిక్కినప్పట్నుండీ పట్టపగ్గాలు లేకుండా పోయాయిరా. అప్పుడే మాట్లాడే తీరే మారిపోయింది. పిర్రమింద బట్టలేని నాయాళ్ళంతా సేద్యాలు చేస్తారంట.... సేద్యాలు.... ఏమప్పా వెంగన్రెడ్డీ! ఇదేమన్నా తెగేదా.... పెట్టేదా....'' అంటూ అసహనం ప్రదర్శించాడు రామిరెడ్డి.

"అదేదో మీరందరూ తేల్చల్లనేగదా యీ పంచాయితీ పెట్టింది. ఈ కర్రోనికి పది దినాలనుండీ చెప్తానే వుండా—, యాడున్నా నీ కొడుకును యెతికి తీసకరమ్మని. నేను మాత్రం యెన్నాల్లని వూరికే వుండేది—నాకూ పనీపాటా, జరగల్లా వద్దా! కొత్త జీతగాన్ని పెట్టుకోవాల్లంటే టైమ్‌గాని టైమ్‌లో యిప్పుడెవరు చిక్కుతారు. మాట్లాడిస్తే జీతంగాక పైగా వెయ్యో, రెండువేలూ, వడ్డీ లేకుండా అప్పడగుతా వుంటే యాడ తెచ్చిపెట్టేది? మీరూ సూస్తానే వుండారు గదా— ఇప్పటికే ముగ్గురు జీతగాళ్ళని పెట్టుకొని యీదలేక సస్తావుండా— ఈటికే పని జరగడమే కష్టమై పోతావుంటే ఈ నా కొడుకు గుమ్మకొని యాటికి పొయ్యినాడో యేమో! రెండు బనీన్లూ, పంచీ, దుప్పటీ కూడా యిప్పిచ్చుకున్నాడు. సేరిన్నాడే యీ కర్రోడు ఆ ముండమోపి పట్టాకు కరణమయ్యకియ్యల్లని ఐదు నూర్లిచ్చేదంకా వాగతే తిరగడం. తీరా యిచ్చిన నెలగూడా కాకుండానే యిట్ల జరిగింది. మాటిమాటికి 'నువ్వయి నువ్వు కొట్టి మా వాన్ని మాకు దక్కకుండా సేసినావో' అని యీ ముసిల్ది వాగతే రంపు. నేనేమన్నా వాళ్ళు తీపర మెక్కి కొట్టినానా? పనెగబెట్టి వాని దోవన వాడు 'జరం జరమని' రెండ్రో జులు మల్లుకుంటే యేందోలే అనుకుండా. తీరా పనికొచ్చి సెట్టుకింద గుర్రుపెడితే ఎవురైతే మాత్రం వోర్చుకుంటారప్పా! అసలు కొట్టకపోతే మాటినే రకమా యీ నా కొడుకులు....'' చేతులూగిస్తూ చెపుతున్నాడు వెంకటరెడ్డి.

"అది సరే వెంగ్రెడ్డీ! యిదంతా వినిండే పురాణమే గదా! కర్రోని కొడుకు ఎప్పుడొస్తాడో ఏమో వానికే తెలీదు. అసలు పత్తా కూడా తేలలేదు. ఇంతకూ యిప్పుడు నువ్వేమంటావ్" అన్నాడు సుబ్బన్న.

"నేననేది యేముందీ.... వాని కత యింక నాకు కొలబట్టదు - వీళ్ళ చుట్టూ తిరగడం దప్ప నాకింకేం పన్లేదా! నాయవస్తలేవో నేను పడతాను. నేనిచ్చిన ఐదునూర్లూ నాకు వెంటనే యిప్పించి ఇదేదో పరిస్కారం సెయ్యండి'' అన్నాడు వెంకటరెడ్డి.

"ఏంరా కర్రోడా! మీవాడింక ఎప్పుడొస్తాడో యెవుడు సూసినాడు? వెంగ్రెడ్డికి, ఆయప్ప యిచ్చిన లెక్క తిరిగి యిచ్చే మార్గం సూడు-'' అన్నాడు రామిరెడ్డి.

కర్రోని ముఖం డీలా పడిపోయింది. ఏం మాట్లాడకుండా తల నేలకేసి కూచున్నాడు.

"ఏంరా - మూలి మిండేసుకొని కుచ్చుంటే నీతోపాటు మేమూ ఈడే పడుండల్లా - ఆ చెప్పేదేదో చెప్పుకో -'' తొందర పెట్టాడు శివరామప్ప.

"కాదు సామీ! ఇప్పుడు మల్లా లెక్క దెచ్చి గట్టమంటే నేనింగ యా వూరికి వోవల్ల - మీకు తెలకుండా నా దగ్గిరేమన్నా ముదుపుందా - మా వాడు రాకుండా యాటికి వోతాడు - రొన్నాల్లు సూడండి నాయిన్నా'' అన్నాడు దిగులుగా కర్రోడు.

"ఇడిగో నా దగ్గిర యింగ అదేం కుదరదు — సూడు రాంరెడ్డీ! నా కత నీకు తెలిందేమీగాదు. పట్టినన్నాల్లూ వోపిక పట్టినాను — ఇంగ నాకు చాతగాదు —'' అన్నాడు గట్టిగా వెంకటరెడ్డి.

రామిరెడ్డి కర్రోని ముఖంలోకిచూస్తూ "చూడు కర్రోడా! వెంగ్రెడ్డికి చెప్పే కత దాటిపోయింది. ఐదు నూర్లు నువ్వు యాడో ఒకచోట తెచ్చి యిచ్చితీరాల్సిందే'' అన్నాడు నిక్కచ్చిగా —

క్రోడు రెండు చేతులూ పైకెత్తి "ఇట్లసెప్తే యెట్లసామీ! నేనెవుర్ని అడిగేది? అడుగుతానే యెవురన్నా నాయట్లా వానికి యిచ్చే కాలమా యిది" అన్నాడు.

"నీకేం వాయ్! మొన్న బూసోదీన వారోచ్చవాల్లో" (భూస్వాధీన వారోత్సవాల్లో) మూడెకరాల పట్టా సంపాయిచ్చుకున్నావు.... ఒక గిత్త కూడా వుండల్ల— 'అబ్బరంత' మాదిరి మాట్లాడుతావే" అన్నాడు పెద్దారెడ్డి.

"పట్టా వస్తానే పండగై పాయనా సామీ! దాని కోసం పడినవస్త పగోడికి కూడా వద్దు! ఆ కరణమయ్యకు యీ యైదేండ్లు సేసిన శాకిరీ సెప్పుకుంటే తీరేది గాదు— యిదిగో యిదిగో అంటూనే యిన్నేల్లు పట్టింది. ఆయప్పకిచ్చిన దుడ్లు లెక్కబెట్టుకుంటే గుండె పగులుతాది. ఆ పట్టా పున్నెమా అని యాడ సూసినా అప్పులే! తీరా పట్టా వచ్చే ముందుకూడా వాల్లకీయల్ల వీల్లకీయల్ల అని మున్నూరు పీక్కుండాడు. యంగ్రెడ్డిచ్చిన లెక్కలో మున్నూరు కరణమయ్యకే యిచ్చుకుండా.... మిగిలిన లెక్కలో రొావన్ని శెనిగిబుడ్లు కొనుక్కుండాను.... ఆ రొావన్ని యిత్తనాలు యిత్తుకుందామని శేనంతా నానా అవస్తలూ పడి అదును సేసుకుంటే పిల్లోడిట్లా చేసినాడు. ముసిలి పానాలు యెన్నని పనులు సేసుకుంటాం సామీ ఆటికీ మా పెద్దోడు అంతో యింతో సాయం సేసినాడు.... నా తలకు మించిన అప్పులు సేసుకొని సచ్చిపోతంటా నాయిన్నా యిట్లాంటప్పుడు మీరు నన్ను లెక్కదెచ్చి కట్టమంటే...." అంటూండగా క్రోని కంఠం పూడుకుపోయింది.

"రొండు వాన సినుకులు పడితే శెనిక్కాయేసుకుంటాం సామీ! పంట పండినంక అంతో యింతో సేతికొస్తే మీ కీకుండా యాటికి పోతాము.... ఇప్పటికిప్పుడు కావల్లంటే మా పానాలు తప్ప మా దగ్గిర యింకేంటి వుంటాయి" అంది మల్లక్క నెత్తిమీద పెద్ద బండ పెట్టినంత బరువుగా!

"వాన రావల్ల.... యిత్తనమెయ్యాల్ల.... పంటపండల్ల.... దుడ్లు సేతికిరావల్ల.... అయినట్లే.... ఇదేందో సామెత సెప్పినట్లుంది, మీ యవ్వారం చూస్తే! అదంతా యేం కుదద్దు! మీకుండే కష్టాలు మాకూ వుండాయి - నా లెక్క మాత్రం నాకిప్పుడు తెచ్చి కట్టాల్సిందే" ఖచ్చితంగా చెప్పాడు వెంకటరెడ్డి.

"కావల్లంటే నాలుగు దినాలు టైమ్ తీసుకో.... అంతేగాని పంటకూ బాకీకి ముడిపెట్టొద్దు.... ఏమప్పా వెంగ్రెడ్డీ...." అని రామిరెడ్డి వెంక్రెడ్డి కేసి చూశాడు.

"నాలుగు దినాలంటే కాదంటానా నువ్వు సెప్పినంక" తల వూపుతూ అన్నాడు వెంకటరెడ్డి.

"నాలుగు దినాలు కాదు, నాలుగు నెల్లయితే మాత్త్రం లెక్క నాకు దొరకల్ల గదా సామీ! నా కుతికి కొయ్యంటిగాని యిట్లా కరాకండిగా మాత్త్రం సెప్పకండి సామీ! ముసిలి ముప్పున బద్దోన్ని సెయ్యకండి" అంటూ బతిమాలుకున్నాడు కర్రోడు—

"మరెట్లారా నీతో సచ్చేది! కాలికేస్తే మెడకు, మెడకేస్తే కాలికి లెక్కన మాట్లాడుతావు.... యిన్నాల్లయినా నీ కొడుకు రాకపోతే యీ యప్పకిచ్చే లెక్కన్నా యీకపోతే ఎట్లా.... నీ శెనిక్కాయ పంటయెంత గాంగరా.... కొత్త సేద్దెం.... నువ్వేసే యాబై శేర్ల యిత్తనాలకు పండే పంట యాటికయితుంది.... ఆ పొద్దుకు మల్లా ఎన్ని కూతలు కూస్తావో - యిదంతా కుదిరే యవ్వారం గాదులే" అన్నాడు శివరామప్ప—

కర్రోడు ఏం మాట్లాడలేదు.

మల్లక్క తల నేలకేసి వుండి పోయింది.

వాళ్ళ తలలమీద ఎండ చురుకు తగులుతోంది— అప్పటికి పొద్దు బాగా నడినెత్తికొచ్చింది. అంతవరకూ వాళ్ళ తలల మీద కొద్దిగా పడుతున్న వేప చెట్టు నీడ పక్కకు తప్పుకుంది. ఎండలో వీరు కూచున్నారన్న ఆలోచనైనా నీడలో కూచున్న వాళ్ళకు లేదు. లేచి నీడలో కూచోవాలన్న తలపు వచ్చికూడా అట్లాగే కూచుండి పోయాడు కర్రోడు—

వెంకటరెడ్డి, రామిరెడ్డి ముఖంలోకి, యింకా అక్కడున్న అందరి ముఖాల్లోకి సాలోచనగా చూశాడు. రామిరెడ్డి సిగరెట్ తీసి వెలిగించాడు. పెద్దారెడ్డి వక్కాకు నములుతూనే వున్నాడు. సుబ్బన్న బీడీ కాలుస్తున్నాడు. రామిరెడ్డి రెండుసార్లు సిగరెట్ పీల్చి గుప్పుమని పొగ వదిలాడు.

"ఐతే లెక్కయివ్వటం నీకు బొత్తిగా వల్ల కాదన్న మాట" ఒక నిర్ణయానికి వచ్చి నట్లుగా కర్రోన్ని అడిగాడు రామిరెడ్డి.

"వూను సామీ" అన్నాడు కర్రోడు.

మళ్లా అందరి మధ్య నిశ్శబ్దం అలుముకుంది — శివరామప్ప లేచి దూరంగా పొగాకు ఎంగిలి వుమిసి, ఒకటి రెండు నిమిషాలు రామిరెడ్డి ముఖంలోకి. వెంకటరెడ్డి ముఖంలోకి చూసి పంచాయితీ ఆఫీసులోనికి వెళ్ళాడు. రామిరెడ్డి తల పంకించి వెంటనే తానూ లోపలికి నడిచాడు. ఒక నిముషం తర్వాత వెంకటరెడ్డి కూడా లోపలకు దారి తీశాడు.

కర్రోడు, మల్లక్క వాళ్ళవేపే మోరలెత్తి చూస్తున్నారు. వీళ్ళంతా లోపలికి ఏం పని మీద వెళ్ళినట్టా అనుకుంటున్నాడు కర్రోడు. ఏదో నెత్తిమీద బెడతారు వీళ్ళంతా అనుకున్నది మల్లక్క.

ఎండ చురుకు రాను రాను ఎక్కువనిపిస్తోంది. ఇద్దరూ లేచి కాసింత జరిగి వేపచెట్టు నీడలో కూలబడ్డారు - ఆరిపోయిన బీడీని తీసి వెలిగించుకొని రెండు పీకులు పీకాడు కర్రోడు. బీడీ పీకుతున్నప్పుడు అతని చెంపలు అగాధమైన లోయల్లాగా అయ్యాయి.

పది నిముషాల తర్వాత పంచాయితీ ఆఫీసు లోపల్నుండి వాళ్ళు బయటకొచ్చి ఎవరి స్థానాల్లోవారు కూచొన్నారు.

రామిరెడ్డి తాపీగా మరో సిగరెట్ వెలిగించి జాగ్రత్తగా కర్రోని ముఖంలోకి చూస్తూ "సూడరా కర్రోడా! నువ్వెటూ వెంగటరెడ్డికి లెక్క యివ్వలేనని వప్పుకున్నావు గదా! నేనొక మాట చెబుతాను- వినుకుంటావా?" అన్నాడు.

కర్రోనికేదో ఆశలాంటిది కలిగింది - "చెప్పుసామీ.... చెప్పు.... మీ పెద్దోల్లు సెప్పేమాట సేనెప్పుడన్నా కాదనేవాన్నా మీ దగ్గిర బతికేవాన్ని" అన్నాడు ఆత్రంగా.

రామిరెడ్డి కొద్దిగా లేచి కుర్చీ కాస్తా ముందుకు జరుపుకొని మళ్ళీ కూర్చుంటూ "భూస్వాధీన వారోత్సవాల్లో నీకొచ్చిన పట్టాభూమి యామాత్రముంటుందిరా?" అనడిగాడు.

"యెంత సామీ.... మూడెకరాలకు తక్కువే వుంటుందేమో...." గుట్లూ నట్లూపోతే యెగసాయానికి రెండెకరాలుంటుంది సామీ" అన్నాడు.

"శేనంతా బాగా అదును చేసుకుందావా...."

"ఈ నెల్రోజుల్నుండీ అదే పని గదా సామీ! దిన్నమూ పద్దన్నుండీ నేనూ, యిదీ దాంట్లో పొర్లాడుతుండామనుకో.... బాగా రాల్లన్నీ యేరిపోసి బూమిని అద్దమాకట్ల సేసుకుండాం సామీ. కట్టపడితే అంతో యింతో బతుక్కోవచ్చు గదా సామీ. నాకు యేరే పనిగాంగ యేముంది...." ఉత్సాహంగా చెప్పుకు పోతున్నాడు కర్రోడు—

"ఈ ముసిలోనికి లేసినప్పట్నుండీ దాని సింతే సామీ— ఇంత ఆదరువు దొరికింది గదా అని వొకటే సంబడం-" అంది మల్లక్క-. ఆమె మనసులో యిదంతా యెందుకడుగుతున్నట్టా అనే చింత ఒకవైపు

తొలుస్తూనే వుంది.

"సూద్రా— ముసిలి ముప్పున యీ అవస్తలన్నీ నువ్వేద బడుతావ్! కొత్త బిచ్చగాడు పొద్దెరగడన్నట్టు నువ్వెప్పుడూ ఆ శేని మీద పడి చేసుకున్నా నీకు గిట్టేది మాత్రం ఏ ముంటుంది? కాబట్టి నేను చెప్పేది శ్రెద్దగావిను—" చాలా మెత్తగా అన్నాడు రామిరెడ్డి.

కర్రోనికేదో అనుమానం లాంటిది తగిలింది.... "యేమవస్తల్లే సామీ— పుట్టినప్పట్నుండీ పడుతున్నదే గదా...." అన్నాడు సమర్థించుకున్నట్టు—

"అదిగాదురా—వ్యవసాయాలంటే చేసే మాకు తెలుస్తుందిగాని చేరెడు భూమి వుండే నీకేం అనుభవంరా — నువ్వెట్లా వెంగ్రెడ్డి బాకీ యిప్పట్లో తీర్చలేవు.... కాబట్టి...."

కర్రోడింక ఆపుకోలేక పోయాడు.... "యేంది సామీ — యిట్లా చెప్పుతండావు - నాబూమిని ఆయప్ప కిమ్మంటావా" అన్నాడు వణికిపోతూ.

"నీ భూమి యెవురికి కావల్లరా— వెంగ్రెడ్డికేం బూమి లేదా! నీ బూమి నీకే వుంటుంది.... నువ్వు అప్పు తీర్చల్ల గదా— ఎప్పుడు తీరుస్తావని నువ్వు తీర్చేదంకా ఆ బూమి చెక్కను వెంగ్రెడ్డికి యిడిసి పెట్టు. నువ్వు యియ్యాల్సిన లెక్కకు వడ్డీ వుండదు— వెంగ్రెడ్డి ఆ బూమిని వ్యవసాయం చేసుకుంటాడు. నువ్వెప్పుడు బాకీ తీరిస్తే అప్పుడు నీ భూమి నీదే....?

అందరూ వూపిర్లు బిగబట్టి తలలు పక్కలకేసి కూర్చున్నారు. కాస్సేపటికి మల్లక్క ఎర్రికేకెట్టింది.

కర్రోడు ఒక వూగు వూగి ముందుకు వొరిగాడు.

*

(రచనకాలం - జనవరి 79. ప్రచురణ : ప్రజాసాహితి - ఫిబ్రవరి 79.)